

9^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Η μετοχή

Α. ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- * Η μετοχή είναι ένας ονοματικός τύπος του ρήματος. Στην πραγματικότητα είναι ένα επίθετο που παράγεται από το θέμα του ρήματος. Κατά συνέπεια, έχει τρία γένη και κλίνεται στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.
- * Μετοχή έχουν οι εξής χρόνοι, τόσο στην Ενεργητική όσο και στη Μέση φωνή: Ενεστώτας, Μέλλοντας, Αόριστος, Παρακείμενος.
- * Για τον σχηματισμό της μετοχής ισχύουν όλοι οι γραμματικοί και φωνητικοί κανόνες που γνωρίζουμε για τις εγκλίσεις των ρημάτων (π.χ. αύξηση, αναδιπλασιασμός, μετατροπές του χαρακτήρα του θέματος στα αφωνόληκτα ρήματα κλπ.)

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΜΕΤΟΧΩΝ

	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ			
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
Αρσενικό	-ων	-σων	-σας	-κώς	-όμενος	-σόμενος	-σάμενος	-μένος
Θηλυκό	-ουσα	-σουσα	-σασα	-κυῖα	-ομένη	-σομένη	-σαμένη	-μένη
Ουδέτερο	-ον	-σων	-σαν	-κός	-όμενον	-σόμενον	-σάμενον	-μένον

ΚΛΙΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ

- * Το αρσενικό και το ουδέτερο της μετοχής στην Ενεργητική Φωνή κλίνονται σύμφωνα με την Γ΄ Κλίση ουσιαστικών, ενώ στη Μέση Φωνή κλίνονται σύμφωνα με τη Β΄ Κλίση ουσιαστικών.

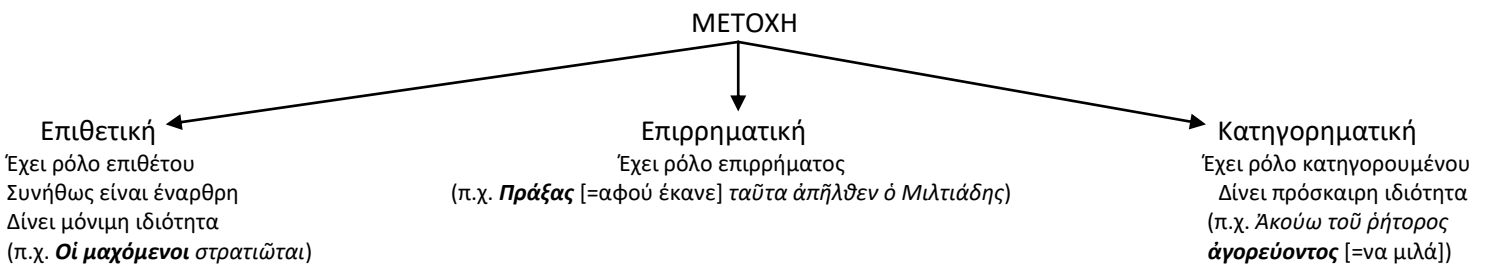
Π.χ.: ὁ λύων, τοῦ λύοντος, τῷ λύοντι, τὸν λύοντα, (ῶ) λύων / οἱ λύοντες, τῶν λύοντων, τοῖς λύουσι, τοὺς λύοντας, (ῶ) λύοντες
 τὸ λῡον, τοῦ λῡοντος, τῷ λῡοντι, τὸ λῡον, (ῶ) λῡον / τὰ λῡοντα, τῶν λῡόντων, τοῖς λῡουσι, τὰ λῡοντα, (ῶ) λῡοντα
 ὁ λευκῶς, τοῦ λευκότος, τῷ λευκότι, τὸν λευκότα, (ῶ) λευκός / οἱ λευκότες, τῶν λευκότων, τοῖς λευκόσι, τοὺς λευκότας, (ῶ) λευκότες
 ὁ λυόμενος, τοῦ λυομένου, τῷ λυομένῳ, τὸν λυόμενον, (ῶ) λυόμενε / οἱ λυόμενοι, τῶν λυομένων, τοῖς λυομένοις, τοὺς λυομένους, (ῶ) λυόμενοι
 τὸ λυόμενον, τοῦ λυομένου, τῷ λυομένῳ, τὸ λυόμενον, (ῶ) λυόμενον / τὰ λυόμενα, τῶν λυομένων, τοῖς λυομένοις, τὰ λυόμενα, (ῶ) λυόμενα

- * Το θηλυκό της μετοχής τόσο στην Ενεργητική όσο και στη Μέση φωνή κλίνεται σύμφωνα με την Α΄ Κλίση ουσιαστικών.

Π.χ. ἡ λύουσα, τῆς λυούσης, τῇ λυούσῃ, τὴν λύουσαν, (ῶ) λύουσα / αἱ λύουσαι, τῶν λυουσῶν, ταῖς λυούσαις, τὰς λυούσας, (ῶ) λύουσαι
 ἡ λυομένη, τῆς λυομένης, τῇ λυομένῃ, τὴν λυομένην, (ῶ) λυομένη / αἱ λυόμεναι, τῶν λυομένων, ταῖς λυομέναις, τὰς λυομένας, (ῶ) λυόμεναι

Β. ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- * Η μετοχή συντακτικά μπορεί να είναι τριών ειδών: α) Επιθετική, β) Επιρρηματική, γ) Κατηγορηματική:



- * Επειδή η μετοχή παράγεται από ρήμα, έχει αναγκαστικά και η ίδια ένα υποκείμενο το οποίο κάνει ή δέχεται την ενέργειά της. Το υποκείμενο της μετοχής συμφωνεί με την μετοχή ως προς την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

Π.χ. **Πράξας** ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Μιλιτιάδης → Υποκείμενο της μετοχής «πράξας» είναι «ὁ Μιλιτιάδης» (Αφού έκανε [ὁ Μιλιτιάδης] αυτά αποχώρησε ο Μιλιτιάδης).

Η επιρρηματική μετοχή

- * Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να έχει τις παρακάτω σημασίες: α) χρονική, β) τελική, γ) αιτιολογική, δ) υποθετική, ε) εναντιωματική, στ) τροπική.

* Όλες, εκτός από τις τροπικές ισοδυναμούν, αντικαθιστούν και μεταφράζονται με κάποιο είδος δευτερεύουσας πρότασης. Όταν λοιπόν, εμείς έχουμε να χαρακτηρίσουμε μια επιρρηματική μετοχή φέρνουμε κοντά τη μετοχή με το ρήμα και προσπαθούμε να καταλάβουμε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης που η μετοχή έχει αντικαταστήσει. Πέρα από

το ρήμα που παίζει τον πρώτο ρόλο για το χαρακτηρισμό μιας μετοχής αρκετά μας βοηθάνε και ορισμένα τυπικά χαρακτηριστικά.

Αυτά είναι:

(α) Οι μετοχές σε χρόνο ΕΝΕΣΤΩΤΑ είναι κατά πάσα πιθανότητα ΤΡΟΠΙΚΕΣ.

(β) Οι μετοχές σε χρόνο ΑΟΡΙΣΤΟ είναι κατά πάσα πιθανότητα ΧΡΟΝΙΚΕΣ ή ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ.

γ) Οι μετοχές σε χρόνο ΜΕΛΛΟΝΤΑ είναι ΤΕΛΙΚΕΣ.

(δ) Όταν μια μετοχή έχει κοντά της κάποιο χρονικό επίρρημα θα είναι κατά πάσα πιθανότητα ΧΡΟΝΙΚΗ.

(ε) Οι ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ μετοχές όταν δηλώνουν πραγματική αιτιολογία συχνά εκφέρονται με τα **ἄτε, οἶον, οἷα** + ΜΤΧ ενώ όταν δηλώνουν υποκειμενική αιτιολογία εκφέρονται με το **ὥς** + ΜΤΧ. Όταν η αιτιολογία είναι ψευδής η αιτιολογική μετοχή εκφέρεται με το **ὥσπερ** + ΜΤΧ.

(στ) Όταν μια μετοχή έχει κοντά της το **καίτοι** ή το **καίπερ** ή το **καί** θα εξετάζουμε μήπως είναι ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ.

* Όταν το υποκείμενο της επιρρηματικής μετοχής έχει ταυτόχρονα και άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση, η μετοχή λέγεται **συνημμένη** (=δεμένη με κάποια άλλη λέξη της πρότασης).

Π.χ. **Πράξας** ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Μιλτιάδης → Το υποκείμενο της μετοχής «πράξας» είναι «ὁ Μιλτιάδης». Αυτή η λέξη όμως είναι ταυτόχρονα και το υποκείμενο του ρήματος «ἀπῆλθεν» (Αφού έκανε [ο Μιλτιάδης] αυτά αποχώρησε ο Μιλτιάδης)

* Όταν το υποκείμενο της επιρρηματικής μετοχής δεν έχει κανέναν άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση, η μετοχή μπαίνει κατά κανόνα σε γενική πτώση και λέγεται **απόλυτη** (=ανεξάρτητη από τις άλλες λέξεις της πρότασης).

Π.χ. **Πράξαντος** ταῦτα τοῦ Μιλτιάδου ἀπῆλθεν ὁ Δαρείος → Το υποκείμενο της μετοχής «πράξαντος» είναι η λέξη «τοῦ Μιλτιάδου» (Αφού έκανε [ο Μιλτιάδης] αυτά αποχώρησε ο Δαρείος) και δεν έχει κανέναν άλλο ρόλο μέσα στην πρόταση.

Η κατηγορηματική μετοχή

* Η κατηγορηματική μετοχή έχει ρόλο κατηγορουμένου, αποδίδει δηλαδή μια πρόσκαιρη ιδιότητα σε έναν από τους κύριους όρους της πρότασης (ή στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος).

Π.χ. Ἀκούω τοῦ ρήτορος **ἀγορεύοντος** → Η μετοχή «ἀγορεύοντος» αποδίδει μια ιδιότητα στο αντικείμενο της πρότασης «τοῦ ρήτορος»

Ἐγὼ οὐ παύσομαι **λέγων** τὴν ἀλήθειαν → Η μετοχή «λέγων» αποδίδει μια ιδιότητα στο υποκείμενο της πρότασης «ἐγώ».

* Η κατηγορηματική μετοχή, συνεπώς, είναι πάντοτε αναγκαστικά **συνημμένη**. Το υποκείμενό της, δηλαδή, έχει ταυτόχρονα και κάποιον άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση (είναι ή υποκείμενο ή αντικείμενο της πρότασης).

Π.χ. Ἀκούω τοῦ ρήτορος **ἀγορεύοντος** → Το υποκείμενο της μετοχής «ἀγορεύοντος» είναι η λέξη «τοῦ ρήτορος». Αυτή η λέξη όμως είναι ταυτόχρονα και αντικείμενο του ρήματος της πρότασης. (Ακούω τον ρήτορα να μιλά [ο ρήτορας]).

Ἐγὼ οὐ παύσομαι **λέγων** τὴν ἀλήθειαν → Το υποκείμενο της μετοχής «λέγων» είναι η λέξη «ἐγώ». Αυτή η λέξη όμως είναι ταυτόχρονα και αντικείμενο του ρήματος της πρότασης. (Εγώ δεν θα σταματήσω να λέω [εγώ] την αλήθεια).

* Η κατηγορηματική μετοχή προσδιορίζει το υποκείμενο ή το αντικείμενο των ρημάτων που ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες:

συνδεδετικά	εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω, τυγχάνω, φαίνομαι, λανθάνω
ἐναρξης, λήξης	ἄρχω, ἄρχομαι, παύω, παύομαι, λήγω, διαλείπω
καρτερίας, ανοχής, κόπου, κορεσμού	καρτερῶ, περιορῶ, ἀνέχομαι, κάμνω, ὑπομένω, ἄρκω
ευεργεσίας, αδικίας, νίκης, ήττας	ἀδικῶ, εὖ ποιῶ, νικῶ, ήττῶμαι
ψυχικού πάθους	χαίρω, ήδομαι, ἀγανακτῶ, ἀχθομαι, αἰσχύνομαι, χαλεπῶς φέρω, αἰδοῦμαι, αἰσθησης
αἰσθησης, μάθησης, μνήμης	αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω, εὗρισκω, γινώσκω, μανθάνω, μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι
δείξης, αγγελίας, ἐλέγχου	δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐλέγχω